

Petersburg de Asociația Brockhaus-Efron¹. Prima dată, în anul 1899, în volumul 27, fascicola 53, în contextul unui amplu și documentat capitol despre România (p. 259—285), scris aproape în întregime (capitolele despre literatură, limbă, geografie și populație) de un rus care semnează Ir. P. — (Irinarh Nikolaevici Polovinkin, docent la universitatea din Petersburg).² Deși ocupă zece coloane, expunerea lui I. N. Polovinkin despre „literatura română” trece în revistă doar în fugă contribuția personală a scriitorilor, punând accentul pe procesul formării și dezvoltării limbii și literaturii române³. Enciclopedia rusă leagă numele lui Eminescu de perioada afirmării marilor clasici și a liniei democratice și progresiste în limba și literatura română. „În această perioadă — conchide Polovinkin — Eminescu este recunoscut unanim ca mare (velikii) poet” (p. 227, col. I).

În volumul 80 «A», apărut în 1904, la litera Э (p. 763, col. I), găsim o pagină întreagă despre viața și opera lui Eminescu, din cuprinsul căreia imaginea poetului și contribuția sa personală la dezvoltarea literaturii române sînt conturate precis⁴. Bine documentat, capitolul despre Eminescu se sprijină pe surse de primă mînă⁵ și nu se limitează la datele și aprecierile oferite de acestea. Ceea ce caracterizează în primul rînd articolul lui Polovinkin sînt aprecierile critice personale, care pun în adevărata lumină viața și opera poetului român, calitățile prin care s-a înălțat în ochii contemporanilor săi ca mare om de cultură și cunoscător al vieții poporului. Cu o intuiție ascuțită, Polovinkin recunoaște în Eminescu «un mare patriot, liber de idei pesimiste». În felul acesta imaginea poetului este mult mai realistă, mai ales dacă o comparăm cu aceea din alte enciclopedii ale epocii, care de altfel numai îl mențio-

¹ *Энциклопедический словарь*, Petersburg 1890—1905 (B.A.R. II, 11850), enciclopedie apărută sub redacția lui N. E. Andreevski și editată de Brockhaus (Leipzig) și I. N. Efron (Petersburg). Un descendent al lui I. N. Efron, A. E. Efron, publică opt tălmăciri proprii din Eminescu în ediția din 1958.

Achiziționarea ediției ruse a acestei enciclopedii de către Academia Română se datorează în parte lui Ioan Bogdan care propune președintelui acestui „înalt for de cultură” să o cumpere căci aceasta „e foarte utilă pentru tot ce privește Rusia și articolele ... sînt scrise toate de cei mai competenți oameni: de membri ai Academiei, de profesori universitari, de publiciști distinși”. Vezi referiri la data achiziționării în scrisoarea către I. Bianu din Moscova, 6 septembrie 1908, publicată de Damian P. Bogdan, *art. cit.*, p. 286.

² Celelalte capitole, despre istorie și biserică, sînt semnate de V.P.M. și VI.V.

³ Cauza este, după părerea noastră, de natură metodologică (despre Eminescu urma să se scrie un capitol separat la litera „Э”) și nu tendențioasă, așa cum se credea (vezi lucrările lui I. Jekin din 1939, K. Popovici din 1958, 1963 etc.), dovadă, sursele bibliografice comune ale celor două capitole, scrise de același autor.

⁴ O primă mențiune în țara noastră despre acest articol găsim în CL, 1939, nr. 6—9, p. 1299 și în Bul. M. Em. (B.A. P.I. 10 000), 1939, fascicola 17, p. 33—34 (acesta o publică în traducere, care cuprinde inexactități de interpretare a originalului, preluate apoi în lucrări mai recente).

⁵ Sînt citate edițiile eminesciene de poezii din 1884 și 1892, de proză și versuri din 1890, de publicistică din 1891, de asemenea studii critice de T. Maiorescu, C. D. Gherea, N. Pătrașcu și A. Densusianu. Dar Polovinkin conchide, într-o viziune proprie: artist dezinteresat care a avut parte de o „viață frămîntată, plină de neajunsuri și zguduiri morale”, ce i-au „slăbit puterile intelectuale” și i-au apropiat „sfîrșitul tragic”, Eminescu a dat totuși „opere de o mare frumusețe și (care) apar ca o confesiune de credință (ispoved’) a autorului. Renumele său se datorește mai cu seamă poeziilor”.